

FOSEN NATURVERNFORENING

Adr.: Ytre Ringvei 32, 7100 Rissa Tlf.: 73 85 14 30

- foreningen for et bredt, helhetlig og aktivt naturvern på Fosen

Vår ref. : A.9.1.mø

Deres ref. :

Dato 12.09.13

**ØRLAND KOMMUNE
7129 BREKSTAD**

KOMMUNEPLAN 2013 – 2025. PLANSTRATEGI OG PLANPROGRAM. MERKNADER.

Fosen Naturvernforening har vurdert forslag til kommunal planstrategi og planprogram for 2013 – 2025 og har følgende merknader:

Kystsoneplanen

Denne planen beskriver en rekke temaer og noen av de konsekvenser for sjø- og landområder som utløses i den forbindelse. Den interkommunale kystsoneplanen, Kysten er klar, fokuserer på sterk satsing på næringsvirksomhet på bekostning av hensynet til bevaring av landskap, natur- og kulturverdier. Dette må regnes som en svakhet med planen og bør korrigeres i kommunal planstrategi.

Kystsoneplanen må føre videre de nasjonale miljømålene mht. å ta vare på og sikre arealer av betydning for friluftslivet. I kommunene bør en snarest sikre seg oppkjøp av de mest attraktive rekreasjonsområdene. Bare slik kan en videreutvikle de ypperlige nærfriluftsområdene. Strandområdene ved vann, sjø og vassdrag er generelt viktige rekreasjonsområder. Adkomstmulighetene til disse områdene må sikres på en akseptabel måte. Det bør legges til rette for handikappede og eldre, men også barn og unge må stimuleres til å benytte disse områdene gjennom en fornuftig tilrettelegging.

Vannforskriften

Vannforskriften skal nå etter hvert ta mer hensyn til alle relevante påvirkninger spesifisert ned på den nære kyst i Sør-Trøndelag. Her vil også biologiske påvirkningsfaktorer inkluderes i vannforekomsten og i forvaltningsplaner og tiltaksprogram. Dette betyr at en nå må legge føre-var-prinsippet til grunn for Vannforkriftsforvaltningen. Risiko ved å etablere oppdrettslokaliteter må vurderes strengere.

Naturmangfoldloven/Forurensningsloven.

Forurensning med utslipp av organisk avfall og næringssalter, støy og konfliktylt arealbruk må unngås. Dette gjelder utslipp fra landbruk, oppdrettsnæring, industri, avfallshåndtering, avløp mv.. Kommuneplanen er et viktig verktøy for å oppfylle forpliktelsene i lovverket. Her skal føre-var-prinsippet gjelde, og kunnskapsnivået må være tilstrekkelig for å ta de rette avgjørelser i plansammenheng. Etter vårt syn vil kravene om bærekraftighet, samfunnsnytte, føre-var-prinsippet og samlet belastning være sentrale begrep i denne sammenheng.

De nye statlige planretningslinjene for bygging i strandsonen

Her kreves det at det skal tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i 100- metersbeltet langs sjø og vassdrag. Det er viktig å unngå en

uheldig nedbygging av strandsonen ved stadige dispensasjoner. Ørland kommune er plassert i kategori for kommuner med stort arealpress. Her skal dispensasjoner unngås.

Planstrategien må ta høyde for å følge kommunens status med sterkere restriksjoner knyttet til statlige planretningslinjer for bygging i strandsonen i likhet med Rissa og Bjugn. Vi må unngå at strandsonen bygges ned bit for bit til det ikke er noe igjen.

Nye reguleringsplaner som innebærer bygging i strandsonen på arealer som er delvis utbygd, skal *ferdselshensyn og landskapstilpasning* spesielt vektlegges. Eldre planer (KA, Regplan) som gir mulighet til utbygging i strid med retningslinjene, bør revideres eller oppheves. Her bør Ørland kommune utforme en KA som er i tråd med kravene. Spesielt gjelder dette i områder av kommunen med stort press. Vurdering/oppheving av eldre planer vil inngå i ordinær rullering av kommuneplanens arealdel. Det vil heller være i tråd med planretningslinjene å satse på turisme utenom 100- metersbeltet og derved frigi disse attraktive arealene for folk flest uten noen form for videre privatisering.

Det bør utformes kommunale retningslinjer for hytter og naust i tråd med føringer i PBL. Mange av hyttene har i dag en slik standard og størrelse at de heller fortøner seg som bolighus. Naustene er bygd som hytter i mange tilfeller.

Trondheimsfjorden er en nasjonal laksefjord

Flere tilførende elver er nasjonale laksevassdrag. Etter vårt syn vil det være svært uheldig å plassere oppdrettsanlegg for laks i munningen av en nasjonal laksefjord. Utvandrende smolt fra elvene vil være i en svært sårbar utviklingsfase, og faren for smitteoverføring vil være overhengende. Regimene for beskyttelse av villaks bygger på den grunnleggende forutsetning at summen av endringer i aktivitetene i vassdrag og fjordområder over tid ikke skal medføre økt, men snarere redusert risiko for villaksen.. Tiltak som medfører risiko for rømming av fisk eller spredning av fiske sykdommer til vassdraget på en måte slik at det kan påføre villaksen skade, kan ikke gjennomføres. Tillatelse til oppdrett skal bare gis hvis det ligger minst 30 km fra munningen av et nasjonalt laksevassdrag. Større inngrep i munningsområdene for nasjonale laksefjorder og virksomhet med økt risiko for alvorlig forurensning er ikke tillatt. Fra flere hold tas det nå til orde for at de nasjonale laksefjordene må utvides for å sikre utvandringskorridorer for smolten.

Havstigning

Ifølge forskere ved Universitetet i Bergen m.fl.¹ har globalt, gjennomsnittlig havnivå steget med vel 3 mm i året i løpet av de siste to tiårene. Økningen skyldes i hovedsak stigende havtemperatur og smelting av landis. Globalt havnivå vil fortsette å stige fordi det forventes fortsatt stigende global temperatur grunnet menneskeskapte klimagassutslipp.

Maksimumsverdiene for havstigning i Trondheim for 2100 er estimert til 77 cm, det vil si en maksimal stormflo på ca. 329 cm over dagens middelvannstand. Dette må en ta hensyn til ved utredning av eventuell ny aktivitet helt nede i fjæresteinene. Dette betyr igjen at en er nødt til å innføre nye bestemmelser for nybygg langs sjøen. De oppgitte verdiene er en god del høyere enn det kommunen opererer med (54 cm/279 cm). Etter vårt skjønn må det likevel tas høyde for de nye beregningene fra Bjerkenessenteret i denne reguleringsplanen.

¹ <http://www.bjerknes.uib.no/filer/1950.pdf>

Nyere beregninger fra Kartverket, som tar mer høyde for effekter av landheving og gravitasjonskraft, viser at Trondheim kan få opptil 82 cm høyere vannstand, og en tilsvarende større høyde for stormflo, og at landhevingseffekten minker utover mot kysten. Dette vil si at ytre strøk mot Kråkvåg for eksempel kan få en større økning i vannstanden.

Ramsarområdene

Ørland kommune er en viktig Ramsarkommune. Det er fordi det finnes en rekke Ramsarområder i denne kommunen, faktisk er det ingen kommune som har så mange verdifulle våtmarksområder som Ørland. Grandefjæra, Hovsfjæra, Innstrandfjæra og Kråkvågsvaet er slike områder. I tillegg har Rusasetvatnet en viktig funksjon som ferskvannskilde i forhold til fuglelivet i Ramsarområdene. Det er registrert 107 fuglearter, derav 71 vannfugler i områdene på Ørland. Her fins det truede og rødlistede arter.

Ramsarkonvensjonen er en internasjonal avtale for bevaring og bærekraftig bruk av våtmarker. Formålet er å begrense tap av våtmarker og bremse det økende presset på våtmarksområder. En utbygging av kampflybase vil være i strid med vernebestemmelsene som er nedfelt i Ramsarregelverket, og i tillegg vil det være i strid med verneforskriftene for våtmarksområdene. Formålet med vernet blir satt tilside. Flystøyen vil påvirke verneverdiene betydelig og vil også være i strid med Naturmangfoldloven.

Ørland er viktig for fugletrafikken langs norskekysten. Det er en slags hovedflyplass for fugletrekk. Fugl fra hele norskekysten trekker over Ørland. Trekket går for seg både sørover og nordover gjennom store deler av året. Fuglene er avhengige av et nett med hvile- og rasteplasser langs trekkruta. Våtmarksområdene er viktig for næringssøk og hekking. Grandefjæra er det største og viktigste våtmarksområdet på Ørland (21 km²). Grandefjæras betydning for trekkfugl er unik og skyldes, foruten beliggenheten, også den store næringsproduksjonen og arealets dimensjoner. Det meste av Grandefjæra blir liggende i rød sone, dvs. det mest støybelastede området. Enkelte opererer her med begrepet "hørselvernsone" der lydnivået til tider nærmer seg 120 dB, kanskje opp mot 125 dB, noe som er over smertegrensa. Det vil her være nødvendig med svært strenge restriksjoner på flyaktiviteten over store deler av året.

Marin verneplan

Området mellom Kråkvågsvaet, Grandefjæra og Bjugn fjorden er foreslått som et fremtidig marint verneområde, og det er allerede innført et beskyttende regelverk for disse områdene. Målet er å bevare de viktige bunnforholdene med tilhørende plante- og dyreliv. Dette gjelder de større dyp, men også de viktige grunne områdene. Det må tas hensyn til i kommuneplanen. Området grenser mot Kråkvågsvaet fuglefredningsområde, Innstrandfjæra fuglefredningsområde, Grandefjæra naturreservat og Bjugholmen naturreservat.

Folkehelse/Friluftsliv

I viktige naturområder er fremmed lyd i prinsippet uønsket. Anbefalingen i T 1442, retningslinjer for støyvurdering i arealplanleggingen, er det satt grenseverdier helt ned til 35 – 40 dB. De nye kampflyene vil støye mer enn de gamle, og når en i tillegg får større flyaktivitet vil dette ramme lokalsamfunnet hardt. Alliert trening kommer i tillegg. En dobling av flyaktiviteten alene vil gi en økning på 3 dB, noe som igjen vil bety en dobling i støynivået. I tillegg er støynivået fra de nye F35 enkeltvis 10 dB høyere enn dagens F16. I realiteten betyr dette tre ganger så mye støy oppfattet med det menneskelige øret.

Nytt regelverk gjør at Forsvarets fly kan trene i lavere høyde enn før. Faktisk vil det være lovlig å gå ned til ca 66 meter over bakkenivå (200 fot), og det kommer stadig oftere meldinger fra folk som har blitt skremt av lavtflyginger. Samtidig er det slik at flyaktivitet og trening over landområder vil øke i fremtiden. Dette fører til en uheldig belastning for naturmiljø og folk.

Støyen fra flyaktiviteten ved fjell og fjord vil være svært ødeleggende for området. Friluftsliv og rekreasjonsområder vil miste verdi ved støypåvirkning. Det samme vil verdifulle naturområder og kulturminneområder. Fravær av støy er en forutsetning for at friluftsliv og rekreasjonsområder skal ha full verdi.

Vi vil prøve å illustrere hvor stort influensområdet vil være for området langs sjøen som er truet av flyaktiviteten. Influensområde er i støyrapport fra SFT 94:21 oppgitt til 10 000 m for fly. Støyforurensningen vil omfatte store områder, både bolig- og friluftsområder. Støyforurensningen fra F 35 er over tre ganger større enn de gamle flyene som ble lagt til grunn for det oppgitte influensområdet på 10 km. Dette betyr da at influensområdet utvides til 30 km, og når ca 46 fly omtrent daglig skal i lufta vil en i tillegg få en overlappende sumeffekt av støy fra mange kilder samtidig. Dette bør sammenstilles i en fremtidig ny støyrapport. Det blir feil å ta utgangspunkt i et og et fly. Med for eksempel 20 fly i lufta samtidig, med hver sin ”støykule” på 30 km, vil det få enorme konsekvenser for hele Midt-Norge sin befolkning, og spesielt de som oppholder seg i nærområdet. Vi frykter at foreliggende støyrapport ikke gir et realistisk bilde av den fremtidige situasjonen på Ørland, og at sannheten blir mye verre.

Omdømme, bolyst, friluftsliv, naturmiljø og det kultur- og naturbaserte reiseliv kan ikke videreutvikles uten at våre naturverdier blir tilfredsstillende ivaretatt gjennom en bærekraftig planlegging enten det gjelder kystsoneplan eller kommuneplan. Etter vårt syn må dette innlemmes i planprogrammet som eget tema og som hovedsatsningsområde.

Klif, tidligere SFT og nå Miljødirektoratet, har satt opp mål for støyforurensning for 2020. Det generelle støynivået skal reduseres med 10 % innen 2020 i forhold til 1999 – nivået. Og antall personer som blir utsatt for støy innendørs på over 38 dB skal reduseres tilsvarende med 30 %. Bakgrunnen for dette er, som tidligere nevnt, den uheldige påvirkningen støy har på folks helse. Dette talte egentlig for å etablere en delt kampflyløsning. Det ville ha vært bedre å få en fordelt mindre støybelastning på befolkningen i de respektive nærområder. Andre land har også strenge reguleringer for jagerflyaktivitet, bl.a. Sveits.

Fosen Naturvernforening har flere ganger tatt opp problemene tilknyttet folkehelse uten at dette har blitt fulgt opp av forvaltningen. Det bør utarbeides en helsefaglig rapport i tråd med kravene nedfelt i Lov om helsetjenesten i kommunene og i Forskrift om miljørettet helsevern. I utredningene er det ikke tatt nok hensyn til folkehelseperspektivet.

Barn og unges interesser

Det er et krav i arealpolitikken at alle skal ha muligheten til å drive friluftsliv og at egnede områder avsettes til dette formålet. Det kreves på lik linje i de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge at planleggingen har som overordnet mål å ivareta kvaliteter knyttet til natur- og kulturmiljøer, kulturminner, landskapsverdier og nærmiljø. Uheldige og uopprettelige konsekvenser av tiltak må tas på alvor og unngås. Barn og unges oppvekstvilkår vil bli redusert med en stor kampflybase i nabolaget. Støy og vibrasjoner og de stadige avganger/overflygninger og landinger vil påvirke oppvekstvilkårene i alt for sterk grad til at en vil anbefale denne utbyggingen. Avbøtende tiltak vil være vanskelig å opprette.

Landskap

Ørland er en lavlandsslette der en fremtidig kampflybase vil få en ganske dominerende fremtoning i landskapsbildet. Konkret dreier det seg om ca 45 000 m² bygningsmasse, nødvendig infrastruktur og rullebaneforlengelse med 600 m mot Uthaug. Det er lite skjermende vegetasjon slik at influensområdet vil bli stort. Et særtrekk ved landskapet er de mange og lange gruntvannsområdene, delvis av internasjonal verneverdig betydning, Ramsarområdene. En frykter for at den forslåtte utbyggingen vil få for negativ betydning for strand- og fjordlandskapet på Ørland.

Planen må ta hensyn til bevaring av dyrka og dyrkbar jord

Nedbygging av den endelige resurs matjord skal reduseres mest mulig, og dette er også tallfestet i målsettinger. De siste 10 årene er det nedbygd 570 000 da jord. Jorda er selve grunnressursen for å lage mer mat, og da kan ikke nedgangen fortsette. Jordvern hensyn skal veie tyngre enn tidligere. Alle de små inngrepene vil i sum føre til at det vil bli umulig å nå regjeringens mål om å øke matproduksjonen på norske ressurser.

Jordvernet må også vektlegges sterkt i utbyggingssaker i tråd med nasjonale føringer og lokal jordbruksplan. Mange steder vil det ved framføring av vei og fradeling av tomt gå med en god del dyrka og dyrkbar jord. Dette er arealer som senere vil være vanskelig å føre tilbake til jordbruksformål.

I følge beregninger fra Bondelaget vil opp til 3 500 da matjord gå tapt på baseområdet, noe som tilsvarer 500 fotballbaner. Samme mengde jord kan gå tapt ved baseutvidelsen og til den omfattende boligbyggingen. Dette tilsvarer i så fall en tredjedel av matjorda som ble nedbygd på landsbasis i 2011. Hele 36 gårdsbruk blir liggende i rød sone og må fraflyttes.

For at produksjonen av jordbruksvarer skal være i takt med folkeveksten, må totalproduksjonen årlig øke med mer enn 1 %. I den kommende landbruksmeldingen legges det nå opp til at jordvernet skal styrkes. Flere partier synes nå å gå inn for et spesielt grunnlovsværn for den beste matjorda. Den matjorda som blir omdisponert ved en eventuell kampflybase er av den beste kvalitet i kommunen. Våren kommer tidlig slik at her dyrkes blant annet matkveite og avlingene er svært gode.

Ørland kommune har i sin landbruksplan som hovedmål å ta vare på produktive arealer i pakt med regionale og nasjonale mål ved å praktisere et sterkt jordvern. Det sterkeste vernet skal være på den beste matkornjorda i større sammenhengende områder. Det vil derfor være uforenlig med Ørland kommune sin gjeldende landbruksplan å bygge ned den beste kornjorda til kampflybase. Slik matjord er en endelig ressurs og all fremtidig produksjon vil gå tapt. Det har kommet planer om å flytte matjorda fra 3 500 da til en fjære i Åfjord til en prislapp på 100 mill, men dette må betraktes som svært urealistisk, miljøfiendtlig og lite bærekraftig.

Det vil være brudd på sentrale retningslinjer å omdisponere 7 000 da av den beste matjorda. Jordvern hensynet alene synes i dette tilfellet å stå så sterkt at denne kampflybasen ikke kan realiseres.

Kulturminner/miljø

Det er mange bevaringsverdige kulturminner i kommunen. Rent generelt kan en si at kulturminnene representerer en stor tidsdybde og at potensialet for funn av ukjente automatiske fredede kulturminner er svært stort i området. Dette betyr at en må regne med ytterligere undersøkelser og en føre-var-holdning i utbyggingssaker. Det betyr også at

hensynet til alle kulturminnene og kulturmiljøene i området må veie tungt i en utbyggingssammenheng. En må regne med redusert opplevelsesverdi for fremtiden, spesielt pga. støyforurensning og vibrasjon fra kampflyaktivitet. Det vil være vanskelig å finne tilfredsstillende avbøtende tiltak som sikrer disse verdiene på en god nok måte for fremtiden.

Begrepet bærekraftig

Begrepet bærekraftig blir i planen mest brukt om videreutvikling for mer produksjon uten å ta hensyn til de negative påvirkninger for natur og miljø. Vi mener at bærekraftig må bety bl.a. lavere energiforbruk, mindre utslipp av miljøskadelige stoffer, mindre avfall, bevaring av naturmangfoldet og en rettferdig fordeling. Det som kjennetegner bærekraftighet, er at den naturarven vi har fått fra våre forfedre, kan bringes videre i samme eller bedre tilstand til våre etterkommere.

Med hilsen

Fosen Naturvernforening

Magnar Østerås

Leder

Kopi: Fylkesmannen

Miljødirektoratet

Miljøverndepartementet

Landbruksdepartementet